

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Esteettömyyskartoitus Loviisassa

Masoumi, Yasamin
Seppälä, Pyry
Öhberg, Miia

2014 Porvoo

Laurea-ammattikorkeakoulu
Porvoo

Esteettömyyskartoitus Loviisassa

Yasamin Masoumi
Pyy Seppälä
Miia Öhberg
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2014

Masoumi Yasamin, Seppälä Pyry ja Öhberg Miia

Esteettömyyskartoitus Loviisassa

Vuosi 2014 Sivumäärä 37

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Loviisan julkisten tilojen esteettömyyttä. Kartoituksesta käy ilmi kohteiden tämänhetkinen esteettömyyden tila sekä mahdolliset kehittämisehdotukset.

Loviisan vammaisneuvosto valitsi kartoitettavat kohteet, joita olivat Loviisan apteekit, terveyskeskukset, kirkot, kelan, liikuntahallit, kirjastot, seurantalot ja hallinnolliset rakennukset. Mukana oli myös kaksi koulua ja yksityinen elokuvateatteri. Kartoituksessa käytetty lomake oli ollut aiemmin vastaavanlaisessa työssä, Porvoon esteettömyyskartoituksessa ja se oli siinä hyväksi todettu. Tuloksista koottiin erillinen raportti, joka on luovutettu Loviisan vammaisneuvostolle.

Sisäänkäynnin esteettömyys oli mahdollistettu lähes jokaisessa kartoituskohteessa. Mikäli kohteessa ei ollut esteetöntä sisäänkäyntiä, oli sisäänkäynnin yhteydessä useimmiten siirrettävä luiska. Sisätilat olivat useimmissa kohteissa avarat ja helppokulkuiset. Sisätilojen valaistus oli hyvä ja sisäilma oli aistinvaraisesti raikasta. Taustahälyä ei ollut asiointitiskien läheisyydessä.

Pihan ja sisäänkäynnin yleisimmät epäkohdat olivat penkkien ja esteettömän autopaikan puuttuminen. Tupakointikieltomerkinnot puuttuivat tyypillisesti pääsisäänkäyntien edustalta ja useassa kohteessa oli puutteita tukikaiteissa. Asianmukainen opastus esteettömälle sisäänkäynnille puuttui muutamasta kohteesta. Induktiosilmukkaa ei ollut missään kohteessa. Sisätiloissa epäkohdat kohdistuivat yleensä erikorkuisten tuolien puutteeseen ja puutteelliseen opastukseen. Esteettömän wc:n puutteet liittyivät tyypillisesti oven sisäpuoliseen vetimeen, käsisuihkun kaukaiseen sijaintiin tai lavuaarin säädettävyyteen. Lisäksi hälytyspainikkeissa ja opastuksessa oli puutteita. Liikuntahallien suihkutiloissa ei välttämättä ollut suihkupyörätuolia ja pukuhuoneen naulakoiden tai kaappien käyttö saattoi olla ongelmallista pyörätuolin kanssa.

Monet puutteet olisivat helposti korjattavissa pienellä korjauksella, koska ne liittyivät yleensä merkintöihin tai esineiden oikeaoppiseen sijoitteluun. Myös pienillä hankinnoilla voisi helposti parantaa levähtämismahdollisuuksia ja sisäänkäyntien esteettömyyttä. Kannattavinta on huomioda esteettömyys jo rankentamisessa, jolloin se tulee halvemmaksi kuin muutostyöt jälkeenpäin.

Asiasanat: Esteettömyyskartoitus Loviisa, Esteettömyys, Esteetön ympäristö

Masoumi Yasamin, Seppälä Pyry and Öhberg Miia

Abccessibility mapping in Loviisa

Year	2014	Pages	37
------	------	-------	----

The goal of the accessibility survey was to provide the city of Loviisa with correction proposals and a report on the present state of accessibility. The object is to prompt the city to work on the problem areas mentioned in the survey.

The Loviisa council of disabled chose the locations for the survey, including pharmacies, health centers, churches, KELA, sports venues, libraries, community buildings and administrative buildings, as well as a school and private movie theater. The survey form was used in similar work before and found to be useful.

A written report was made based on the form, and it was handed to the council. In almost every surveyed location, the yards were even and easily accessible. Entrances were accessible in almost every location. If an entrance was inaccessible, a movable ramp was still available. In most locations, the indoors were spacious and accessible. Indoor lighting was good and the air was seemingly fresh. There was no background noise in the vicinity of the service desks.

The accessibility problems of yards and entrances were usually the lack of benches and accessible car parking. No smoking signs were typically missing at the main entrances. Support railings were also inadequate in several locations. Few places had their own accessible entrances, but without proper guidance or induction coils at any of the locations.

Indoors drawbacks were the lack of variable height chairs and insufficient guidance. The deficiencies in accessible sanitary facilities were the lack of in-room handles, the distance of hand nozzles and the adjustability of toilet basins. There were also deficiencies in the availability of alarm buttons and guidance. The shower premises of the sports venues didn't necessarily have their own wheel chairs for showering, and the use of the clothes hangers or closets could be difficult to reach from a wheel chair.

Many of the deficiencies could be easily fixed with only a few adjustments because they were usually about missing signs or correct placing. It would require only minor purchases to provide resting opportunities and improve accessibility of the entrances. The most cost-effective method is to take accessibility into account during construction because installing wheel chair-friendly features on an existing building is more expensive.

Keywords: Abccessibility mapping in Loviisa, Abccessibility, Abccessibility environment

Sisällys

1	Lähtökohdat.....	6
2	Tarkoitus ja tavoitteet.....	6
3	Rakennetun ympäristön esteettömyys, käytettävyys ja palveluiden saavutettavuus..	7
3.1	Esteettömyys.....	7
3.2	Käytettävyys	9
3.3	Saavutettavuus	10
4	Ohjeistus rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitukseen	11
4.1	Autopaikat.....	11
4.2	Pihan ja sisäänkäynnin esteettömyys.....	12
4.3	Kohteen opastus, aula ja asiakaspalvelupiste.....	12
4.4	Sisätilat	14
4.5	Hissit, luiska ja portaat, käsijohteet	14
4.6	Liikuntapaikat, pukeutumis- ja peseytymistilat	15
4.7	Esteetön WC.....	16
5	Loviisan esteettömyyskartoituksen toteuttaminen	17
5.1	Kartoitusalue.....	17
5.2	Projektiorganisaatio ja resurssit.....	18
5.3	Aineiston keruu	18
5.4	Kartoituksen toteutus	19
6	Tulokset.....	20
6.1	Virastot, Hallintorakennukset, muut palvelut	20
6.2	Julkiset palvelut.....	20
6.3	Liikuntahallit	21
6.4	Juhlatilat	22
6.5	Kirjastot.....	22
6.6	Kirkot.....	23
6.7	Apteekit ja terveysasemat	23
6.8	Koulut	24
6.9	Elokuvateatteri	24
7	Loviisan vammaisneuvoston palaute tuloksista	24
8	Pohdinta	25
8.1	Tulosten tarkastelu	25
8.2	Kehittämiskohteet	25
8.3	Luotettavuus	26
	Lähteet	27
	Liite	28

1 Lähtökohdat

Väestön ikääntyminen lisää kaikkialla esteettömän ympäristön tarvetta hyvin nopeasti. On arvioitu, että vuoteen 2030 mennessä yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa ollen tuolloin yli 25 % koko väestöstä. Myös yli 74-vuotiaiden määrä enemmän kuin kaksinkertaistuu nykyisestä nouden reilu 700 000 henkilöön. On arvioitu, että kaikki ihmiset ovat elinajastaan 40 % eri tavoin liikkumis- ja toimintaesteisiä eli jossain elämän vaiheessa meistä jokainen joutuu tekemisiin esteettömyyden kanssa (Ruskovaara 2009, 7).

Tämän lisäksi osalle meistä esteettömyys on toimivan arjen kannalta välttämätöntä. On arvioitu, että Suomessa on liikkumis- ja toimintaesteisiä jopa 10 % väestöstä. Tarkkoja lukuja vammaisuuden esiintyvyydestä ei ole Suomessa saatavilla, luvut perustuvat vammaisten vuoden 1981 Suomen komitean mietintöön. 1990-luvun alkupuolella arvioitiin, että Euroopan Unionin oli 36- 48 miljoonaa vammaista, mikä oli 11- 15 % koko Unionin väestönmäärästä jäsenmaissa (Ruskovaara 2009, 7).

Laurea- ammattikorkeakoulun opiskelijat toteuttivat vuonna 2012 Porvoossa esteettömyyskartoituksen, jossa kartoitettiin lähes 100 kohdetta. Tähän opinnäytetyöhön tuli toimeksianto Loviisan vammaisneuvostolta, johon me opinnäytetyön toteuttajina päätimme tarttua ja toteuttaa esteettömyyskartoituksen.

2 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toteuttaa yhdessä Loviisan vammaisneuvoston kanssa esteettömyyskartoitus Loviisan alueella. Esteettömyyskartoituksen tavoitteena oli tuottaa Loviisan kaupungille selvitys, josta käy ilmi kartoituksen kohteeksi valittujen tilojen esteettömyys ja kehittämiskohteet. Pidemmän aikavälin tavoitteena on, että kaupunki tarttuu kartoituksessa ilmeneviin epäkohtiin. Tämä helpottaa omalta osaltaan liikuntarajoitteisten elämää Loviisassa.

Henkilökohtaisina tavoitteinamme oli oppia esteettömyyskartoituksen toteutus eri tiedonhakumenetelmiä hyödyntäen. Halusimme oppia teoriatietoa esteettömyyteen liittyvistä seikoista kuten yhteiskunnan rakenteesta ja tasa-arvosta. Näiden asioiden lisäksi tavoitteinamme oli syventää ryhmätyö- sekä verkostoitumistaitojamme, joita tulemme tarvitsemaan tulevana hoidotyön ammattilaisina.

3 Rakennetun ympäristön esteettömyys, käytettävyys ja palveluiden saavutettavuus

Suomessa peruspalvelut ovat sellaisia hyvinvointipalveluja, jotka perustuslain mukaan täytyy olla kaikkien kansalaisten yhdenvertaisesti saatavilla. Peruspalvelu 2000- työryhmän mukaan näitä ovat koulutuspalvelut peruskoulusta lukioon ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen sekä sosiaali- ja terveysterveystalvelut (Peruspalvelut 2000-työryhmämuistio 2001, 9).

Liikuntapaikat, kirjastot ja terveysterveystalvelut on sijoitettu esteettömyyskartoituksessa, joita ylläpidetään verovaroin. Tv- uutisessa hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen 21.2.2012 on todennut, että ihmisten peruspalveluihin kuuluvat myös pankki ja kauppa (MTV3 2012).

Esteettömyyskartoituksessa näitä palveluelinkeinoja edustavat lähiöiden yritykset ja apteekit, vakuutusyhtiöt ja pankit. Ravintoloita, hotelleja, museoita ja kirkkoja on myös tutkittu esteettömyyskartoituksessa. Esteettömällä ympäristöllä tarkoitetaan ympäristöä, josta fyysiset esteet on poistettu ja ihmisten erilaiset tarpeet ja kyvyt liikkumisessa on otettu huomioon. Esteettömässä suunnittelussa nykyään otetaan huomioon liikkumisesteisten tarpeet ja lisäksi myös muut toimintaa vaikeuttavat rajoitteet, kuten tasapainohäiriöt, muistisairaudet ja aistirajoitteet. Rakennetusta ympäristöstä voidaan tehdä esteetöntä hyvän suunnittelun ja huolellisen toteutuksen avulla. Kun esteettömyys otetaan suunnittelussa huomioon alusta asti, silloin ympäristöstä tulee todennäköisesti hyvin toimiva. Jos näin ei toimita, joudutaan koko ajan tekemään täydentäviä ja uusia ratkaisuja, ympäristöstä ei muodostu loogista kokonaisuutta (Turvallinen kaupunki 2014).

Pääpaino esteettömyydessä on rakennetun ympäristön esteettömyys. Esteettömyys tarkoittaa kaikkien kansalaisten sujuvaa osallistumista työntekoon, kulttuuriin, opiskeluun ja harrastuksiin. Esteettömyys merkitsee mm. välineiden käytettävyyttä, palvelujen saatavuutta, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon (Invalidiliitto 2014). Esteettömyydellä yleensä kuvataan helppoa pääsyä fyysiseen ympäristöön, käytettävyys yhdistyy tuotteisiin ja laitteisiin ja saavutettavuuteen kuuluu tavoite, paikka, tieto ja palvelu.

3.1 Esteettömyys

Esteettömyys on kokonaisuutena hyvin laaja. Esteettömyys tarkoittaa kaikkien kansalaisten sujuvaa osallistumista harrastuksiin, työntekoon, kulttuuriin ja opiskeluun. Se merkitsee välineiden käytettävyyttä, palvelujen saatavuutta, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon (Invalidiliitto 2014).

Esteettömyyden tarkoitus on kansalaisten yhdenvertaisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään. Esteettömyys on psyykkisen, fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen sekä taloudellisen ympäristön toteutumista siten, että jokainen kansalainen voi riippumatta kyvyistään toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Toimivat ratkaisut ja esteettömyys helpottavat kaikkien ihmisten toimimista ja liikkumista. Toimiminen ja liikkuminen, asuminen ja vapaa-ajan vietto ja työnteko sujuvat ongelmitta kaikilta ympäristössä, jossa on otettu huomioon esteettömyys. Mikäli esteettömyys on otettu huomioon, pystyy isä tai äiti lastenvaunuineen, siivooja kärryineen tai vanhus rollaattorinsa kanssa toimimaan ongelmitta, kuten myös näkövammaisen tai huonokuuloisen henkilö. Arvion mukaan kaikki ihmiset ovat elinajastaan keskimäärin 40 % eri tavoin toimimis- ja liikkumisesteisiä, näin ollen josain elämänvaiheessa meistä jokainen joutuu tekemisiin ympäristön esteettömyyden kanssa. Suomessa väestön nopea ikääntyminen lisää esteettömän ympäristön tarvetta (Invalidiliitto 2009, 7).

Perustuslain mukaan Suomessa on määrätty, että ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Suomen perustuslaki 1999, 6§). Esteettömyys on yhdenvertaisuutta, tämä tarkoittaa sitä, että jokainen meistä voi osallistua yhteiskunnan toimintaan omana itsenään ja itsenäisesti. Erilaisuuden hyväksyminen on yhdenvertaisuutta ja sitä, että toinen ihminen hyväksytään sellaisena kuin hän on. Viranomaisen tulee kaikissa toiminnoissa kehittää yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sekä muuttaa niitä olosuhteita jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista (Yhdenvertaisuuslaki 2004, 4§).

Asuinrakennuksen ja asumiseen liittyvien tilojen tulee rakennuksen suunnitellun käyttäjämäärän ja kerrosluvun sekä muut olosuhteet huomioon ottaen täyttää liikkumisesteettömälle rakentamiselle asetetut vaatimukset (Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999, 53 §).

Esteetön ympäristö on tärkeä eri tavoin toimintaesteisille ihmisille, joita arvioidaan olevan noin kymmenesosa väestöstä. Muille se tuo helppoutta ja sujuvuutta. Esteettömän ympäristön informaatio tai palvelu on sellaista, jota kaikki ihmiset pystyvät käyttämään ja hyödyntämään. Ympäristö joka on esteetön lisää ihmisten itsemääräämisoikeutta, yhdenvertaisuutta, valinnanmahdollisuuksia ja omatoimisuutta. Esteetön ympäristö myös lisää mahdollisuuksia asua kotona pidempään ja vähentää ulkopuolisen tuen tarvetta. Tapaturmariski tai onnettomuuksien määrä pienentyvät sekä mahdollistavat sosiaalisen vuorovaikutuksen. Esteetön ympäristö tuo yhteiskunnallisia säästöjä (Kaukola 2008).

3.2 Käytettävyys

Suomen lain mukaan tavoitteena on järjestää rakentaminen ja alueiden käyttö niin, että niistä tulee suunnitellusti hyvät ja käytännölliset. Rakennusten ja alueiden tulee olla edellytyksenä hyvälle elinympäristölle. Niiden tulee edistää taloudellisuutta, ekologisuutta sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kehittyvää kehitystä. Rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet rakennetaan ja suunnitellaan niiden käyttötarkoituksen, kerrosluvun ja käyttäjämäärän edellyttämällä tavalla niin, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti vanhusten, lasten ja vammaisten henkilöiden kannalta. Lain mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus rakennetaan niin, että se on turvallinen ja terveellinen ottaen huomioon rakennuksen sisäilma, lämpö-, kosteus- ja valaistusolosuhteet sekä vesihuolto. Rakentamisessa on otettava huomioon lapset, vanhuksat, ja vammaiset (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999, 1§ & 117§).

Esteettömyys ei ole pelkästään vanhuksille tai vammaisille kuuluvaa vaan kaikki me hyödynnämme esteettömyyden palveluista ja esteettömyydestä rakentamisesta. Esteettömyydessä kyse on ihmisten olemassaolon säilyttämisestä ja oikeuksista. Esteettömyys on laatua ja turvallisuutta, esteettömyydessä kyse on asenteista, ajattelutavoista ja toisen huomioon ottamisesta sekä pienistä ja suurista valinnoista. Esteettömyydessä kyse on ympäristön esteettömyydestä, palveluiden saavutettavuudesta ja tuotteiden helppokäyttöisyydestä (Pihnalta 2009, 102).

Usein esteettömäksi ympäristöksi käsitetään yleensä ympäristöä, jossa ei ole tasoeroja ja portaita ja jossa pystytään liikkumaan apuvälineillä ja myös pyörätuolilla. Esteettömyyden suunnitteluun kuuluu myös väritys- ja kontrastiasiat, valaistus-, materiaalivalinnat, akustiikka, tekstien luotettavuus ja käytön helppous. Rakennetun ympäristön erilliset palvelut ja tuotteet on suunniteltava alusta pitäen kaikille sopiviksi. Esteettömyys tuo meille kaikille turvallisuuden tunnetta ja laatua, joka liittyy meidän jokaisen arkipäivään. Tavaratalot ja kauppakeskukset ottavat hyvin huomioon esteettömyyden kun taas lähikauppojen esteettömyydessä on parannettavaa. Lähikaupat ovat kuitenkin tärkeitä ja tarpeellisia monille. Kaupassa pienetkin esteet kuten matalat kynnykset voivat olla vaikeuttamassa sisälle pääsyä. Tämä voi olla suuri este niille jotka liikkuvat pyörätuolilla tai rollaattorilla kulkevalle vanhukselle. Apuvälineiden kanssa liikkumista hankaloittavat ahtaat käytävät. Pyörätuolissa istujalle kassalla pankkikortin lukulaite ja kirjoitustaso ovat hankalalla korkeudella. Arkkitehtuurien henkilöiden tulee tietää mitä esteettömyys tarkoittaa ja merkitsee. Hyviä käytäntöjä siitä, miten asiakkaat ja esteettömyys on otettu huomioon, löytyy runsaasti (Pihnalta 2009, 101- 102).

Liikennevälineissä ja rakennetussa ympäristössä on erilaisia liikkumisen esteitä ja ongelmia. Pyörätuolin käyttäjiä ja lastenvaunuja koskettaa tilantarveongelma. Oviaukot, luiskat, kulkuväylät, hissit, wc-tilat jne. tulee mitoittaa riittävän väljiksi. Tasoero-ongelma on vaikein liik-

kumisesteisille. Tätä pystytään helpottamaan järjestämällä sekä ulko- että sisätiloissa tasaisia kynnyksettömiä kulkuyhteyksiä ja portaattomia kulkuyhteyksiä sekä rakentamalla loivia luisia ja hissejä. Orientoitumisongelma vaikeuttaa näkövammaisia. Tähän ongelmaan on ratkaisu, joka on selkeä kulkuväylien suunnittelu ja rakennusten helposti hahmotettava pohjaratkaisu, oikein valitut materiaalit ja hyvät opasteet ja värit sekä äänimerkit. Portaissa ja luisissa sekä liikennevälineissä korostuu tasapaino-ongelma, tätä ongelmaa helpottaa kulkuväylien luistamattomat pintamateriaalit, liukkauden torjunta sekä käsijohteet ja tukitangot (Kohti esteetöntä liikkumista 2003,19).

Ulottumisongelma tuo esille haitan lapsille, pyörätuolin käyttäjille ja lyhytkasvuksille. Näin ollen erilaiset käyttöpainikkeet, automaattit ja palvelutiskit on suunniteltava niin että kaikilla olisi mahdollisuus käyttää niitä. Monimutkaisuusongelma kuuluu informaation sisältöön tai erilaisten laitteiden ja automaattien käyttöön, jotka erityisesti haittaavat näkövammaisten toimintaa. Tuotteiden ergonomia ja hyvä käytettävyys sekä niitä täydentävä opastus ja henkilökohtainen neuvonta palvelevat myös laitteiden käyttöön tottumattomia. Voimattomuushaitta esiintyy raskaita ovia avatessa, joka usein liittyy sairauteen tai ikään. Ratkaisuna tähän on kevyttöimisten avusteiden ja ovenaukaisulaitteiden käyttö. Etäisyysongelmana on se että kulkuetäisyydet on suunniteltu pitkiksi ja levähtämiseen ei ole kiinnitetty huomiota, eli kulkuetäisyydet olisi lyhennettävä ja levähtäminen otettava huomioon (Kohti esteetöntä liikkumista 2003,19).

3.3 Saavutettavuus

Palveluiden saavutettavuus on asenteellista huomioimista eikä vain rakennusteknistä esteettömyyttä. Lainsäädännölliset toimet ja ohjaus edellyttävät esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamista, mutta myös asenteisiin tarvitaan muutosta. Henkilöiden, jotka eivät ole liikuntarajoitteisia, on vaikea ymmärtää palvelujen saavutettavuuden ongelmia. Tämä siksi koska kyseessä voi olla hyvinkin pieni este. Tämän vuoksi on hyvä lisätä tiedon saatavuutta ja kommunikointia (Kohijoki 2010, 25).

Vuonna 2003 valmistui esteettömyysstrategia liikenne- ja viestintäministeriöltä, jossa tuodaan esille esteettömyyden edistävän yhteiskunnallisia tavoitteita. Nämä tavoitteet ovat ennaltaehkäisevä toimintatapa, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, itsenäinen selviytyminen, kaikille mahdollinen elinympäristön suunnittelu ja kestävä kehitys. Liikennesektorin kuuluu rakentaa perusoikeuksien toteutumisesta ja syrjivien käytäntöjen poistamisesta konkretisoituvaa liikennejärjestelmää. Tämä tukee erityisesti vammaisten henkilöiden ja iäkkäiden itsenäistä ja yhdenvertaista suoriutumista ja osallistumista muun yhteiskunnan toimintaan (Kohti esteetöntä liikkumista 2003, 4).

Asiointia ja liikkumista rajoittavat esteet voivat olla peräisin asenteista, ennakkoluuloista tai tietämättömyydestä. Nämä ovat kuitenkin pieniä huomaamattomia asioita. Syrjintää on vaikeasti huomattavissa ja sitä on vaikea ymmärtää. Syrjinnästä on kyse silloin kun ihminen, joka on liikkumisrajoitteinen, ei pääse esimerkiksi kauppaan koska sisäänpääsy on esteellinen tai puuttuu hissi. Meistä jokainen tarvitsee ruokaa, vaatteita ja kauppapalvelua riippumatta siitä onko liikuntarajoitteinen vai ei (Pihkala 2009,100).

Liikuntalain mukaan edistetään suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa sekä mahdollisesti tuetaan ympäristön kestävästä kehitystä ja kulttuurien moninaisuutta. Tämän lain mukaan edistetään väestön hyvinvointia ja terveyttä. Lain mukaan kaikkia otettava tasa-arvoisesti huomioon ja kuntien on luotava edellytyksiä liikkumiselle ottaen huomioon myös erityisryhmät (Liikuntalaki 1998, 1054). Laki määrittää, että liikkumis- ja toimimisesteiselle pitää järjestää pääsy kylpylärakennuksien, uimahallien, kuntoutus- ja hoito- ja huoltolaitosten, palvelutalojen ja palvelukeskusten uima-altaaseen. Näissä rakennuksissa myös pesuhuone-, sauna- ja pukuhuoneti- loja pitää suunnitella mahdollisiksi liikkumis- ja toimintaesteisille (Rakentamismääräyskoelma 2005, F1).

4 Ohjeistus rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitukselle

4.1 Autopaikat

Autopaikoilla tarkoitetaan kohteen omia autopaikkoja, jollei rakennuksella ei ole omaa parkkipaikkaa, tarkastellaan lähimpiä kadun varressa olevia autopaikkoja. Liikkumisesteisten autopaikkojen tulee olla merkitty asianmukaisesti, eikä niiden välittömässä läheisyydessä saa olla liikkumista hankaloittavia tasoeroja. Liikkumisesteisten autopaikkojen etäisyyden sisäänkäynnille tulee olla mahdollisimman lyhyt, 10m tai vähemmän. Niiden tulee sijaita lähellä kohteen esteetöntä sisäänkäyntiä. Edellä mainittujen autopaikkojen tulee olla myös vähintään 3,6m leveitä ja 5m pitkiä. Autopaikkojen pinnan täytyy myös olla mahdollisimman tasainen (Ruskovaara 2009, 52).

Jokaista 50 autopaikkaa kohden tulee olla kaksi liikkumisesteisen autopaikkaa ja sen jälkeen yksi liikkumisesteisen autopaikka, kutakin alkavaa 50 autopaikkaa kohden. Liikkumisesteisten autopaikkojen tulee olla merkitty ISA- tunnuksilla (Kansainvälinen pyörätuolisymboli) varustetulla tolpillä ja merkinnöillä, mitkä on tyypillisesti maalattu pysäköintiruutuihin. Saattoliikenteelle pitää varata tilaa pääsisäänkäynnin tai vaihtoehtoisen sisäänkäynnin läheisyyteen (Ruskovaara 2009, 52- 53).

4.2 Pihan ja sisäänkäynnin esteettömyys

Pihan kulkuväylien täytyy olla vähintään 150cm leveitä, että pyörätuolilla mahtuu kääntymään tarvittaessa ympäri sekä kulkuväylien pintojen tulee olla kovia, tasaisia ja luistamattomia. Suuria korkeus- tai pituuskaltevuus vaihtelua ei kulkuväylillä tule olla, ettei se hankaloita kohtuuttomasti pyörätuolilla liikkumista tai vaikeuta näkövammaisen tasapainon säilymistä. Kulkuväylien tulee myös olla helposti hahmoteltavissa, eikä väylillä ole kompastumis- ja törmäysvaaraa aiheuttavia esteitä. Valaistus kulkuväylillä sekä pihalla tulee olla voimakas ja häikäisemätön (Ruskovaara 2009, 42- 43, 45).

Mikäli maapinnan ja sisäänkäynnin lattian välillä on tasoero, sisäänkäynnissä pitää portaiden lisäksi olla luiska. Tasoero saa olla enintään metrin suuruinen, ettei luiska muodostu kohtuuttoman pitkäksi. Sisäänkäynnin edessä täytyy olla 180cm suuruinen ympyrä halkaisijaltaan vapaata tilaa, oven avaamiseen tarvittavan tilan lisäksi. Ovi tulee pystyä avaamaan ja sulkemaan pyörätuolista käsin. Sisäänkäynnillä tulee olla katos ja penkki, missä voi odotella esimerkiksi saapuvaa kuljetusta (Ruskovaara 2009, 66).

Ulko-ovessa olevien ovipainikkeen, ovisummerin ja ovipuhelimien tulee olla 85cm korkeudella maasta ja aina oven avautumispuolella, ettei törmäysvaaraa tule. Ovikellossa ja ovipuhelimessa tulee olla myös valo- ja äänimerkki näkö- ja kuulovammaisia henkilöitä varten (Ruskovaara 2009, 66).

Tuulikaapissa tulee olla tarpeeksi tilaa(150cm ympyrän halkaisija) mihin ei kuulu tuulikaappien ovien viemää tilaa, mikäli ne aukeavat tuulikaappiin päin. Tuulikaapissa ei tule käyttää pehmeää paksua mattoa, koska se vaikuttaa pyörätuolilla liikkumista. Valaistukseen tulee kiinnittää huomiota häikäisyn estämiseksi. Mikäli pääsisäänkäyntiä ei ole mahdollista saada esteettömäksi, niin tulee olla vaihtoehtoinen esteetön sisäänkäynti. Opastus tulee olla vaihtoehtoiselle sisäänkäynnille pääsisäänkäynniltä ja vaihtoehtoiselta sisäänkäynniltä tulee päästä samaan sisäänkäyntiaulaan (Ruskovaara 2009, 67).

4.3 Kohteen opastus, aula ja asiakaspalvelupiste

Opastuksen tulee olla kattava ja katkeamaton sekä helpotajuinen. Esteettömän reitin opastuksessa tulee käyttää helposti ymmärrettäviä opasteita sekä kansainvälisiä pyörätuolisymboleita (ISA- tunnus). Kulkureitti tulee materiaalikonstrastin avulla erottua muusta ympäristöstä. Opasteet kulkureitillä tulee olla helposti havaittavissa, niiden täytyy sijaita loogisesti katsesuuntaan nähden 140cm-160cm korkeudella lattiasta ja olla koko reitin aina samalla korkeudella. Valaistus opasteessa tulee olla hyvä ja häikäisemätön. Opasteen ääreen tulee olla

aina esteetön pääsy ja opasteiden värityksen tulee olla yhtenäinen sekä erottua muusta ympäristön värityksestä (Ruskovaara 2009, 36).

Opasteissa tulee käyttää helppolukuista kirjasintyyppiä ja kirjasimen koko riippuu katseluetäisyydestä. Kirjasinkooksi riittää 15mm jos opasteen välittömään läheisyyteen pääsee. 25mm-40mm on suositeltu koko suuntaa ja sijaintia osoittaville opastesteille joita luetaan läheltä. Opasteet joita luetaan 1m-3m etäisyydeltä, kirjasinkoon tulisi olla 70mm-100mm. Kulkuväylän yläpuolella, kahden metrin korkeudella sijaitsevien opasteiden kirjainkoon tulisi olla 100mm. Opasteissa tulisi olla näkövammaisia varten pisteopasteet, sekä huoneen numerointi kohonumeroina. Pistekirjoituksen teksti tulee sijoittaa 130cm-140cm korkeuteen (Ruskovaara 2009, 37).

Aulaan ja asiakaspalvelupisteelle tulee olla opastus heti pääsisäänkäynniltä. Opasteiden tulee erottua muusta ympäristöstä, olla silmien korkeudella seinällä, ovien avautumispuolella, ettei tule törmäysvaaraa. Ovien leveys tulee olla vähintään 85cm ja kynnyksien enintään 2cm korkuisia. Aulassa pitää olla tarpeeksi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa ja kalusteiden sijoittelussa tulee huomioida kulkureittien vapaana pysyminen. Kalusteet tulee erottua tummuuskontrastin avulla (Ruskovaara 2009, 82).

Normaalin istuimen korkeus on noin 45cm, mutta pyörätuolin käyttäjät tarvitsevat yleensä korkeamman istuimen, jonka istuinkorkeus on 50cm-55cm. Lyhytkasvuiset sekä lapset tarvitsevat taas matalamman istuimen, jonka istuinkorkeus on 30cm-40cm. Sopiva pöydän korkeus on 75cm-80cm ja pöydän alla tulee olla riittävästi vapaata polvitilaa. Vaatekaappien ja säilytyslokeroiden tulee olla helppokäyttöisiä ja pyörätuolista käsin käytettävissä. Tämä vaatii lokeroitten sijoittamista eri korkeuksille ja avausmekanismin käytettäväksi yhdellä kädellä. Nau-lakot tulee olla eri korkeuksilla, jotta ne sopivat myös pyörätuolin käyttäjille ja lapsille. Nau-lakoiden ja vaatetankojen sijoittelussa tulee huomioida törmäysvaara, mikä koskee erityisesti näkövammaisia (Ruskovaara 2009, 82).

Asiakaspalvelupiste tulee olla suoran kulkuyhteyden päässä pääsisäänkäynniltä ja helposti hahmoteltavissa. Asiakaspalvelupisteellä on oltava mahdollista asioida seisten ja istuen sekä myös pyörätuolilla. Käveleville täyskasvuisille henkilöille on asiakaspalvelupisteen sopiva korkeus 110cm-120cm ja asiakaspalvelupisteen reunassa tulisi olla yhtenäinen käsijohde. Pyörätuolin käyttäjälle sopiva tason korkeus on 75cm-80cm ja pöytäta-son alla tarvitaan vapaata polvitilaa(80cm x 67cm x 60cm). Asiakaspalvelutiskin yhteydessä tulee olla tarjolla erikokoisia istuimia odottamiseen. Kuulovammaiselle liika taustahäly saattaa vaikeuttaa asiointia ja induktiosilmukan käyttö olisi tarpeellista kommunikoinnin helpottamiseksi. Valaistuksen on myös oltava riittävä ja häikäisemätön (Ruskovaara 2009, 84- 85).

4.4 Sisätilat

Käytävän pintamateriaalin tulee olla kova, luistamaton ja tasainen sekä käytävän leveyden tulee olla 120cm-180cm. 180cm leveys mahdollistaa kahden pyörätuolin kohtaamisen käytävällä. Käytävällä ei tulisi olla irrallisia esineitä eikä pehmeitä käytävämattoja, pyörätuolilla liikkumisen helpottamiseksi ja kompastumisen estämiseksi. Pitkällä käytävällä tulee tarvittaessa olla levähdyspaikkoja ja istuinten pitää olla erikorkuisia. Sivulta ja ylhäältä käytävälle ulottuvat esteet ovat vaarallisia, koska näkövammaisen ei voi erottaa niitä valkoisella kepillään. Opastuksen tulee olla selkeää sekä ovien ja käytävän erottumista seinästä tulee korostaa tummuuskontrastilla. Käytävän valaistus tulee olla häikäisemätön ja tasainen (Ruskovaara 2009, 68).

Esteettömän oven tulee olla helposti hahmotettavissa ja mielellään itsenäisesti avautuva sekä sulkeutuva. Mikäli sähköisesti avautuva ovi toimii tutkan avulla, tutkan tulee olla suunnattu siten, että se reagoi myös lyhyt kasvuisiin henkilöihin. Jos sähköisesti avattava ovi aukeaa avauspainikkeilla, painikkeiden tulisi sijata 85cm korkeudella maasta. Painikkeiden tulee sijaita myös tarpeeksi lähellä ovea ja oven tulee pysyä auki vähintään 25 sekuntia (Ruskovaara 2009, 69- 70).

Käsiikäyttöisen oven vierestä tulee löytyä 40cm vapaata tilaa, että oven saa auki pyörätuolista käsin ja oven painikkeen/vetimen tulee olla 85cm-110cm korkeudella. Oven lukkoa on myös voitava käyttää yhdellä kädellä. Oven tulee avautua vilkkaammin liikennöidystä tilasta vähemmän liikennöityyn tilaan, yhteystörmäysvaaran takia. Oviaukossa ei tulisi olla kynnystä tai sen pitää olla matala ja helposti ylitettävissä. Oven havaittavuutta ja kynnyksen ylitystä helpottavat tummuuskontrastit ja riittävä sekä häikäisemätön valaistus (Ruskovaara 2009, 69).

4.5 Hissit, luiska ja portaat, käsijohteet

Portaat ovat helppokulkuiset, kun kahden nousun etenemä on 0,63m. Yhden porrasaskelman nousu saa olla korkeintaan 0,16m ja etenemä vähintään 0,3m. Porrasaskelman nousu tarkoittaa korkeutta ja etenemä portaan syvyyttä. Porrasaskelmien lukumäärä on nousujen yhteenlaskettu lukumäärä ja välitasanne on suositeltava 10- 15 askelman välein. Portaiden etureunassa tulee olla kontrastiraita ja se tulee olla jokaisen askelman kohdalla. Portaiden tulee olla hyvin ja tasaisesti valaistut, pimennettävissä tiloissa porrasaskelmat tulee valaista havaitsemisen helpottamiseksi (Ruskovaara 2009, 72- 73).

Luiskan tulee olla suora kulkusuuntaan nähden, eikä sisätilan luiskassa tule olla sivukaltevuutta. Ovien avaamiseen ja pyörätuolilla kääntymiseen tulee varata vähintään 150cm halkaisijal-

taan oleva tila, luiskan alkamis- ja päättymiskohdassa. Yksikaistaisen luiskan vähimmäisleveys on 90cm ja pituus enintään 6m sekä näkyvyys tulee olla luiskan päähän asti. Luiskan tulee olla tasainen ja kova, eikä se märkänä saa olla liukas. Valaistus tulee olla hyvä ja tasainen sekä luiskan tulee erottua tummuuskontrastina kulkuväylästä (Ruskovaara 2009, 76- 77).

Luiskien, portaiden ja muiden tasoerojen yhteydessä tulee olla asianmukaiset käsijohteet tai kaiteet. Käsijohteiden on oltava katkeamattomia ja yhtenäisiä myös luiskien ja portaiden väli- tasanteiden kohdalla. Käsijohteiden tulee olla molemmilla puolilla, mieluiten kahdella eri korkeudella 90cm ja 70cm ja varustettuna tummuus kontrastilla. Mikäli käsijohde on seinässä, niin etäisyyden on oltava vähintään 4,5cm. Käsijohteen tulee ulottua vähintään yli 30cm yli portaan tai luiskan alkamis- ja päättymiskohdan (Ruskovaara 2009, 77).

Hissin tulee olla helposti löydettävissä ja sijainnin tulee olla tarvittaessa opastettu. Hissin tulee olla varustettu ääni- ja valomerkeillä. Pyörätuolilla tulee mahtua kääntymään hissien edessä, joten tilaa tulee varata ympyränmuotoinen tila ainakin 150cm halkaisijan verran. Hissikorin vähimmäismitat ovat 140cm ja 110cm. Oviaukon leveys on oltava vähintään 90cm. Kutsupainikkeiden tulee sijaita hississä 90cm- 110cm korkeudessa, mitattuna ylimmästä painikkeesta ja niiden tulee sijaita vähintään 40cm nurkasta (Ruskovaara 2009, 79).

Hissikorin sisällä olevat painikkeet tulee sijaita vaakarivissä sekä pystyrivissä. Vaakarivissä painikkeet tulee olla 85cm korkeudella ja pystysuoran painikerivin 130-140cm korkeudella, näkövammaisia ja muita käyttäjiä varten. Painikkeiden järjestys tulee olla helposti ymmärrettävä, havaittavia ja niiden tulee noudattaa yleisiä standardeja. Hississä tulee olla tukikaiteet 90cm korkeudella ja valaistus hississä tulee olla riittävä. Hälytyspainike tulee erottua hissien muista painikkeista (Ruskovaara 2009, 79- 80).

4.6 Liikuntapaikat, pukeutumis- ja peseytymistilat

Toiminta- ja liikkumisesteisille soveltuvat pukeutumistilat voivat sijaita tavanomaisen pukuhuoneen yhteydessä, kunhan pääsy on esteetön ja pukukaapit mitoitetaan huomioiden apuvälineiden tilantarve. Vaatekaappien ja naulakoiden tulee olla käytettävissä myös pyörätuolista käsin ja muutamien pukukaappien edessä tulee olla vapaata tilaa pyörätuolia varten. Pukeutumistilassa tulee olla pitkä laveri tai penkki (leveys 60cm-70cm, korkeus 50cm, pituus 210cm), että voi tarvittaessa vaihtaa vaatteita pitkältään. Peilejä tulee olla erikorkuisia ja pistorasioita tulee olla 40cm- 110cm korkeudessa lattiasta (Ruskovaara 2009, 97).

Peseytymistilasta tulisi löytyä suihkutuoli, eikä lattia saisi olla liukas märkänäkään. Pyörätuolin käyttäjälle soveltuvan suihkupaikan leveys tulee olla vähintään 130cm tai kaksi tavan-

omaista suihkupaikkaa yhdistettynä ilman väliseinää. Suihkuun tulee olla tasoeroton pääsy. Suihkupaikan seinissä tulee olla yhtenäiset tukikaiteet 50cm ja 90cm korkeudella lattiasta. Suihkukalusteeksi paras ratkaisu on käsisuihku, joka voidaan kiinnittää pystytangossa halutulle korkeudelle 70cm-190cm lattiasta (Ruskovaara 2009, 97- 98).

Julkisessa löylyhuoneessa tulee mahtua olemaan kaksi pyörätuolia kerrallaan. Vapaata tilaa tarvitaan siis kahden halkaisijaltaan 130cm pyörähdysympyrän verran. Löylyhuoneen tulee olla kynnyksetön ja kulkuaukon vähintään 85cm leveä. Oven vetimeksi paras vaihtoehto olisi puinen vaakasuora vedin ja eikä lattiamateriaali saa olla märkänäkään liukas. Alimman lauteen tulisi olla pyörätuolin kanssa samassa tasossa ja lauteilla on voitava maata pitkällään. Laudepituuden tulee olla vähintään 210cm ja syvyyden tavallista suurempi (esimerkiksi 100cm). Lauteille johtavien portaiden pitää olla leveydeltään 60cm ja nousemisessa lauteille on voitava pitää kiinni molemminpuolisista käsijohteista. Kainalo- ja kyynärsauvoja käytettäessä portaiden leveyden tulee olla 90cm ja korkeus 12cm. Portaan syvyys tulee olla vähintään 30cm. Kiuas tulee olla suojattu palovammojen ehkäisemiseksi ja valaistus saunassa tulee olla ainakin lauteille johtavilla portailla (Ruskovaara 2009, 99- 100).

4.7 Esteetön WC

Esteettömän wc:n tulee olla oma erillinen tilansa, johon on suora pääsy käytävästä, aulasta tai muusta vastaavasta tilasta ja sen käyttö on käyttäjästä tai avustajan sukupuolesta riippumaton. Esteettömän wc:n tulisi olla käytettävissä ja auki ilman erillistä pyyntöä tai avaimen hakemista. Opasteen esteettömään wc:hen tulisi olla 140cm - 160cm korkeudella seinässä, mutta ei kuitenkaan wc:n ovesa, törmäysvaaran välttämiseksi. Kansainvälinen pyörätuolisymboli (ISA- tunnus) tulee näkyä myös opasteissa (Ruskovaara 2009, 94).

Esteettömän wc:n oven kulkuaukon leveyden tulee olla vähintään 85cm leveä, eikä ovesa saa olla ovensuljinta, mikä vaikeuttaa oven avaamista. Oven sisäpuolella tulee olla vaakasuuntainen lankavedin 80cm korkeudella lattiasta ja oven täytyy myös aina aueta ulospäin. Esteettömässä wc:ssä tulee olla vapaata tilaa pyörätuolin kääntymiseen tarvittava 150cm suuruinen ympyrä halkaisijaltaan, mutta sen lisäksi tilantarvetta lisää mahdollisten avustajien tilantarve tai asiointi pienten lasten kanssa. Wc-tilan lattiamateriaalin liukkauteen tulee kiinnittää huomiota (Ruskovaara 2009, 94).

Vapaata tilaa wc istuimen ympärillä tulee olla sivuilla 80cm levyinen alue ja edessä 100cm levyinen alue, mikä on 120cm syvä, takana tilaa tulee olla 30cm. Useimmille käyttäjille 48cm - 50cm on sopiva korkeus wc-istuimelle. Käsitukien tulee olla 80cm korkeudella lattiasta tai säädettävät. Tukien keskinäisen etäisyyden tulee olla vähintään 60cm ja niiden tulee ylettyä

20cm wc-istuimen reunan yli. Wc-paperitelineen, käsisuihkun ja keppitelineen tulee olla riittävän lähellä ja niiden täytyy olla istuimelta katsottuna etuviistossa enintään 30cm korkeudella (Ruskovaara 2009, 95).

Käsienpesualtaan käyttök korkeus on 80cm ja edustalla tulee olla 120cm x 120cm esteetöntä tilaa. Pesualtaan alla tulee olla riittävästi polvitilaa leveys 80cm ja syvyys 60cm. Laskutasot, käsipyyhkeet ja saippua-automaatit yms. tulee olla 90cm korkeudella lattiasta sekä roska-astiaa tulee voida käyttää yhdellä kädellä pyörätuolista käsin. Esteettömästä wc-tilasta täytyy voida hälyttää apua sekä istuimelta, että lattialta. Valaistuksen tulee olla tasainen ja häikäisemätön (Ruskovaara 2009, 95).

5 Loviisan esteettömyyskartoituksen toteuttaminen

5.1 Kartoitusalue

Seuraavaksi tilastotietoa Loviisan kaupungista, prosenttiosuuksissa on sulkuihin merkitty kokonaan keskiarvo. Loviisa on kaupunki Itä-Uudellamaalla, jonka asukasluku on 15 493 henkilöä (31.12.2013). Loviisan kaupunkiin liitettiin 2010 lähikunnat Liljendal, Pernaja sekä Ruotsinpyhtää. Kaupungin asukasluvusta (31.12.2013) 0 - 14 vuotiaiden osuus on 15,2 % (16,4) sekä 15 - 64 vuotiaiden osuus on 60,4 % (64,2). 65 vuotta täyttäneiden osuus kaupungin väestöstä on 24,4 % (19,4). Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä (31.12.2012) on 59,8 % (68,5) ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä (31.12.2012) on 22,0 % (28,7), (Tilastokeskus 2014).

Loviisan kaupungissa oli 5 666 työpaikkaa (31.12.2011) ja työllisten osuus (31.12.2012) 18 - 74-vuotiaista on 59,8 % (60,1). Työttömyysaste on (31.12.2012) 9,7 % (10,7). Taloudellinen huoltosuhte (31.12.2012) on 1,36 % (1,32) ja eläkkeellä olevien osuus väestöstä (31.12.2012) on 29,5 % (24,2), (Tilastokeskus 2014).

Vuonna 2013 Loviisan kaupungin tuloveroprosentti oli 19,75 % ja ennuste saatavista verotuloista samana vuonna on 64,1 miljoonaa euroa. Ennuste koko vuoden 2013 kaupungin toimintakatteelle on 88 miljoonaa euroa, mikä sisältää verotulojen lisäksi esimerkiksi valtionavustukset ja rahoitustuotot (Loviisan kaupunki 2012).

Loviisan kaupungin vuodelle 2013 arvioidut toimintakulut yhteensä olivat reilu 120 miljoonaa euroa ja perusturvakeskuksen osuus tästä on puolet. Perusturvakeskus tarjoaa Loviisan kaupungin asukkaille sosiaali- ja terveyspalveluita yhdessä eri yhdistysten ja kolmannen sektorin

toimijoiden kanssa. Arvioidut toimintakulut yhteensä vuonna perusturvakeskukselle on noin 60 miljoonaa (Loviisan kaupunki 2012).

Voimme todeta tarkastelemalla tilastotietoa, että Loviisassa asuu suurempi määrä vanhempaa väestöä ja eläkeläisiä, kuin keskimäärin muualla Suomessa. Tulevaisuudessa vanhemman väestön ja eläkeläisten osuus tulee kasvamaan entisestään, mikä nostattaa tarvetta kaupungin esteettömyyteen entisestään.

5.2 Projektioorganisaatio ja resurssit

Loviisan esteettömyyskartoitusprojektin organisaatioon kuului Laurea- ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat Pyry Seppälä ja Yasamin Masoumi sekä terveydenhoitajaopiskelija Miia Öhberg.

Kartoitus tehtiin Loviisan kaupungin toimeksiannosta. Tulokset luovutetaan Loviisan kaupungille sekä vammaisneuvostolle. Valmiista esteettömyyskartoitusraportista toimitetaan Vammaisneuvostolle sähköinen sekä paperiversio.

Varsinaista budjettia ei kartoituksella ollut, mutta Loviisan kaupunki kustansi opiskelijoiden matkat. Laurea- ammattikorkeakoulu kustansi kartoituksessa käytetyt kartoituslomakkeet

5.3 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin kolmena perättäisenä päivänä kartoitukseen valituissa kohteissa Loviisassa. Luvat esteettömyyskartoitukseen hoidettiin Loviisan vammaisneuvoston toimesta. Aineistoa kerättiin kartoituslomakkeen avulla sekä havaintoja tekemällä.

Havainnointi on tieteellisen tutkimuksen peruskeino, jota käytetään havaintojen keräämiseen tutkimuksessa. Havaintoja voidaan kerätä havainnoimalla luonnollisessa ympäristössä eli siellä, missä ihmiset elävät sekä laboratorio- olosuhteissa. Havainnointi sopii määrälliseen ja laadulliseen tutkimukseen, mutta parhaimmillaan se on laadullisen tutkimuksen työvälineenä. Määrällisessä tutkimuksessa sitä ei pidetä täysin luotettavana, koska havainnointi on ainutkertainen tapahtuma eikä sitä voida toistaa. Tämä tarkoittaa, että eri havainnoijat saavat samasta tilanteesta eri havaintoja. Havainnointi sopii tutkimuksiin, joissa tutkitaan ihmisen toimintaa ja vuorovaikutusta, sekä kun tutkitaan tekstejä, esineitä, kuvia, luontoa ja ympäristöä. Havainnointi sopii myös vaikeasti ennakoitavien tilanteiden tutkimiseen ja nopeasti muuttuvien tilanteiden tai lapsiin ja nuoriin keskittyviin tutkimuksiin (Vilkkä 2006, 37- 38).

Havainnoinnin käyttö ainoana aineistonkeruumenetelmänä on analyysin teon kannalta haasteellista. Havainnoinnin ja jonkin muun aineistonkeruumenetelmän käyttö yhdessä on usein hyvä ratkaisu. Havainnointi voi paljastaa tutkittavasta kohteesta asioita, joita ei todennäköisesti tulisi ilmi muita menetelmiä käytettäessä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81).

Strukturoitua, eli jäsenneiltyä havainnointia edellyttää havainnoitavan tapahtuman tai tilanteen läpikäyntiä ennen tutkimusaineiston keräämistä. Se vaatii myös muistiinpanotekniikan, tarkistuslistojen, luokittelun ja mitta-asteikon täsmällistä suunnittelua. Strukturoidun havainnoinnin toteutukseen vaaditaan ongelman asettelua ennen havainnointia ja täsmällistä tutkimuskohdetta koskevien taustatietojen selvittelyä (Vilka 2006, 37- 38).

5.4 Kartoituksen toteutus

Aloitimme projektin suunnittelupalaverilla Loviisan sosiaalitoimistossa 15.5.2014. Palaveriin osallistui opinnäytetyöntekijöiden lisäksi ohjaava opettaja Pirjo Tiirikainen sekä Loviisan kaupungin puolelta sosiaalityöntekijä Agneta Alm sekä vammaisneuvoston varapuheenjohtaja Jens Rinne. Palaverissa teimme alustavaa rajausta kartoitettavista kohteista sekä suunnitelimme aikataulun projektin läpi viemiseksi. Sovimme, että Jens Rinne tulee toimimaan opaanamme kartoitettavissa kohteissa.

Kohteet oli lopullisesti päätetty Loviisan vammaisneuvoston kokouksessa 22.5.2014. Kartoitettavia kohteita oli yhteensä 33. Kohteita olivat Loviisan alueen apteekit, terveyskeskukset, kirkot, kelan, liikuntahallit, kirjastot, seurantalot, hallinnolliset rakennukset, koulut ja elokuvateatterin. Yksityinen kulttuuripalvelun tuottaja, elokuvateatteri Kino Marilyn valikoitui mukaan kartoitukseen elokuvateatterin omistajan pyynnöstä.

Kartoitus toteutettiin kolmena perättäisenä päivänä 26- 28.5.2014. Sovimme aamuksi tapaamisen Pernajan huoltoasemalle ja lähdimme kahdella autolla käymään kartoitettavissa kohteissa Jens Rinteen johdolla. Kartoitimme kahtena ensimmäisenä päivänä kohteet taajama-alueilla ja kolmantena päivänä kaupungin keskustassa. Pääsääntöisesti kartoitus tapahtui menemällä kohteeseen ja käymällä kohde läpi vaihe vaiheelta lomakkeen mukaisesti. Kohteista tekemämme havainnot kirjattiin yhdessä lomakkeisiin. Kahdessa kohteessa emme päässeet käymään niiden hankalan sijainnin vuoksi, mutta ne haluttiin ottaa mukaan kartoitukseen. Sarvisalon koulun ja Bygdegårdenin lomakkeet on täytetty Jens Rinteen kuvailun perusteella. Kartoituslomakkeena käytettiin samaa lomaketta kuin Porvoossa toteutetussa esteettömyyskartoituksessa vuonna 2011. Lomake on tehty Suomen Invalidiliiton ohjeistuksen pohjalta.

6 Tulokset

Osa tuloksista on havainnollistettu taulukolla. Sarakkeiden toteamuksiin on vastattu joko K = kyllä, E = ei tai EK = ei koske kohdetta. EK tarkoittaa, ettei kyseiselle asialle ole kohteessa tarvetta. Esimerkiksi katutasolla sijaitsevan rakennuksen sisäänkäynnissä ei tarvita portaita tai luiskaa ollenkaan.

6.1 Virastot, Hallintorakennukset, muut palvelut

Virastoista ja hallintorakennuksista kartoitimme Liljendalin maaseututoimiston, Senioripalvelukeskuksen, Teknisen keskuksen (rakennus ja kaavoitus), Teknisen keskuksen (vesiliikennelaitos), Loviisan perusturvakeskuksen sekä Sivistyskeskuksen ja vapaa-ajantoinimiston.

Virastot ja hallintorakennukset	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnille	Esteetön WC
Maaseututoimisto	E	K	K	K	E
Senioripalvelukeskus	E	K	K	K	E
Perusturvahallinto	E	K	K	K	E
Vesiliikennelaitos	E	EK	K	K	E
Rakennus ja kaavoitus	E	EK	Ek	K	K
Raatihuone	E	K	E	K	E
Sivistyskeskus	E	Ek	EK	K	E

Maaseututoimiston sisäänkäynnin luiska on liian jyrkkä ja kapea sekä luiskan alussa on korkea kynnyks. Luiskan tukikaide on riittämätön ja opastus esteettömälle sisäänkäynnille puuttuu. Perusturvahallinnossa ja vesiliikennelaitoksessa on puutteellinen opastus esteettömälle sisäänkäynnille. Rakennus- ja kaavoituskeskuksen esteettömän wc:n opasteet on puutteelliset. Raatihuone on liikuntarajoitteiselle hyvin haastava paikka. Sivistyskeskuksessa ei ole kunnollista opastusta esteettömälle sisäänkäynnille.

6.2 Julkiset palvelut

Julkisista palveluista kartoitimme Loviisan linja-autoaseman, Loviisan poliisiaseman, Loviisan sosiaalitoimiston, Loviisan Kelan ja Loviisan postin.

Julkiset palvelut	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnille	Esteetön WC
Linja-autoasema	E	K	K	K	E
Poliisi	E	K	K	K	E
Loviisan sosiaalitoimisto	K	K	K	K	K
Kela	E	EK	EK	K	E
Loviisan posti	E	E	K	K	E

Poliisilaitoksen sisäänkäyntiä hankaloittaa tuulikaapissa oleva korkea kynnyks. Loviisan sosiaalitoimiston esteettömän Wc:n merkinnässä on puutteita. Loviisan postissa on luiska, mutta ilman tukikaidetta. Linja-autoasemalla ei ole opastusta esteettömälle sisäänkäynnille.

6.3 Liikuntahallit

Liikuntahalleista kartoitimme Loviisan liikuntahallin, Liljendalin liikuntahallin ja Koskenkylän Agricolahallin.

Liikuntapaikat	Esteetön autopaikka	Portaat	Luiska	Esteetön WC	Esteetön pääsy puukeutumistiloihin	Suihkuintuun tai suihkupyörätuoli	Esteetön pääsy liikuntasaliin
Loviisan liikuntahalli	E	K	K	K	K	K	K
Liljendalin liikuntahalli	E	K	K	K	K	E	K
Koskenkylän agricolahalli	K	K	K	K	K	E	K

Agricolahallin sisäänkäynnin luiskassa ei ole tukikaidetta. Loviisan liikuntahallin Esteettömässä Wc:ssä ei ole käsisuihkua. Liljendalin liikuntahallin esteetön Wc:n opastus on riittämätön. Wc:ssä on paljon irtotavaraa eikä wc:n varusteet ole helposti saatavilla.

6.4 Juhlatilat

Juhlatiloista kartoitimme Liljengårdenin ja seurantalo Bygdegårdenin sekä Ruukin työväentalon.

Juhlatilat	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnillä	Esteetön Wc
Liljengården	E	K	E	E	E
Seurantalo Bygdegården	E	K	E	K	E
Ruukin työväentalo	E	K	K	K	E

Liljengårdenin sisäänkäyntiportaissa, ei ole tukikaidetta. Seurantalo Bygdegårdenin ulkovesta kulkeminen on hankalaa, koska tilaa ei ole riittävästi oven edustalla.

6.5 Kirjastot

Kartoitimme Loviisan kirjastot, jotka ovat Tesjoen kirjasto, Liljendalin kirjasto ja Ruotsinpyhtään kirjasto.

Kirjastot	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnillä	Esteetön Wc
Ruotsinpyhtään kirjasto	E	EK	EK	K	K
Liljendalin kirjasto	E	EK	EK	K	K
Tesjoen kirjasto	E	K	K	K	K

Ruotsinpyhtään kirjaston esteettömän wc:n merkinnät puuttuvat. Tesjoen kirjaston sisäänkäynnin luiskassa ei ole kaidetta ja esteettömän wc:n opastus on puutteellista.

6.6 Kirkot

Loviisan kirkoista kartoitimme Pernajan kirkon, Ruukin kirkon, Liljendalin kirkon ja Loviisan kirkon.

Kirkot	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnillä	Esteetön WC
Loviisan kirkko	E	K	K	K	E
Liljendalin kirkko	E	K	K	E	E
Ruukin kirkko	E	K	K	K	E
Pernajan kirkko	K	EK	EK	K	E

Liljendalin kirkon sisäänkäynnin pääovi on raskas avata yhdellä kädellä. Pernajan Kirkon ulkovi on raskas avata ja matka esteettömältä parkkipaikalta kirkolle on hankala maaston muodon vuoksi.

6.7 Apteekit ja terveysasemat

Kartoitimme kaikki Loviisan apteekit, jotka ovat Sivuapteekki, Loviisan apteekki ja Ruotsinpyhtään sivuapteekki. Terveyspalveluista kartoitimme Loviisan pääterveysaseman ja Koskenkylän terveysasema.

Apteekit ja terveysasemat	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnille	Esteetön Wc
Liljendalin sivuapteekki	E	K	K	K	E
Loviisan Apteekki	K	K	E	K	E
Ruotsinpyhtään sivuapteekki	E	E	K	K	E
Koskenkylän terveysasema	E	K	K	K	K
Loviisan pääterveyskeskus	K	EK	EK	K	K

Sivuapteekin(vakuutusyhtiö) sisäänkäynnin portaissa ei ole tukikaidetta. Loviisan Apteekin henkilökunta palvelee liikuntarajoitteiset asiakkaat apteekin ulkopuolella, koska porrassisäänkäyntiin ei ole luiskaa. Ruotsinpyhtään sivuapteekin sisäänkäynnin luiskassa ei ole tukikaiteita. Koskenkylän terveysaseman esteettömän wc:n opastus on puutteellista ja liikkumisesteisten on luvallista pysäköidä pääsisäänkäynnin oven eteen, mutta siitä ei ole merkintää. Loviisan pääterveyskeskuksessa on autopaikka mutta se on liian kaukana, etäisyys noin 40m.

6.8 Koulut

Kouluista kartoitimme Loviisan koulun ja Sarvisalon koulun.

Koulut	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnille	Esteetön WC
Loviisan Ylä-aste	E	K	K	K	K
Sarvisalon koulu	E	K	K	K	E

Sarvisalon koulun sisäänkäynnin portaissa ei ole tukikaidetta.

6.9 Elokuvateatteri

Kartoitimme elokuvateatteri Kino Marilynin omistajan pyynnöstä.

Elokuvateatteri	Esteetön autopaikka	Portaat sisäänkäynnille	Luiska sisäänkäynnille	Valaistus sisäänkäynnille	Esteetön WC
Kino Marilyn	E	K	E	K	E

Elokuvateatterin sali on tilava ja helppokulkuinen. Pyörätuolipotilaat kannetaan takaovesta sisään. Siirrettävää luiskaa suositellaan.

7 Loviisan vammaisneuvoston palaute tuloksista

Esteettömyyskartoituksesta pyydettiin arviointia Loviisan vammaisneuvostolta. Palautteen mukaan kartoitus tuli todella tarpeeseen. Tulokset on selkeästi luettavissa ja niissä on otettu huomioon erityisesti pienet seikat joita on jokaisen mahdollista korjata. Kehittämiskohteiden käytäntöön panosta suurin osa on tahdosta kiinni, sillä ne eivät vaadi suuria investointeja.

Näkövammaisia henkilöitä ajatellen olisi lisää huomiota voitu antaa värien käyttöön esimerkiksi portaissa ja opasteissa.

8 Pohdinta

8.1 Tulosten tarkastelu

Suomessa on noin 250 000 ihmistä joilla on jokin päivittäisiä toimia hankaloittava vamma. Tämän lisäksi esteetöntä ympäristöä kaipaavat muista syistä liikuntarajoitteiset henkilöt kuten ikääntyneet ihmiset. On arvioitu, että vuoteen 2030 mennessä yli 74-vuotiaiden määrä enemmän kuin kaksinkertaistuu nykyisestä nouden reilu 700 000 henkilöön. Ikääntyminen tuo tullessaan lisää tarvetta esteettömälle ympäristölle. Näin ollen uskomme, että esteettömän ympäristön tarve kasvaa tulevaisuudessa entisestään. Esteettömyys koskettaa jossakin elämänvaiheessa noin 40 % väestöstä eli se on huomattavan suuri yhteiskunnallinen asia jo nyt. Esteetön ympäristö on kaikkien etu, se on käyttäjien kannalta toimiva ja turvallinen. Esteettömyys ei yleensä tuo lisäkustannuksia rakennusvaiheessa mutta vaatii hyvää suunnittelua ja osaamista toteutuksessa. Tilojen toimivuus vähentää muutostarvetta. Joskus ajattelematon rakentaminen tulee kalliiksi, puutoksia voi olla mahdotonta korjata jälkeenpäin. Kapeat ovet, ahtaat kulkuväylät, hissien puuttuminen tai niiden ahtaus kuten myös portaat tai korkeat kynnykset aiheuttavat hankaluuksia monille ihmisille päivittäisessä elämässä (Invalidiliitto 2010). Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa näitä esteettömään ympäristöön liittyviä asioita Loviisan valituissa kohteissa sekä löytää puutteisiin korjausehdotuksia.

8.2 Kehittämiskohteet

Suurimmat epäkohdat pihan ja sisäänkäynnin esteettömyydessä oli levähtämiseen tarkoitettujen penkkien puuttuminen. Esteetön autopaikka puuttui suurimmasta osasta kohteista. Tupakointikielto merkinnät puuttuivat pääsisäänkäyntien edustalta yhtä kohdetta lukuun ottamatta. Useassa kohteessa myös sisäänkäynnin tukikaide oli puutteellinen tai puuttui kokonaan. Missään kartoittamissamme kohteissa ei ollut induktiosilmukkaa, osassa kohteissa ei edes ollut tietoa kyseisen laitteen tarkoituksesta. Muutamassa kohteessa oli esteetön sisäänkäynti, mutta ilman asianmukaista opastusta.

Kohteen sisätiloissa suurimmat puutteet kohdistuivat erikorkuisten tuolien puutteeseen ja huomaamattoman tai puutteelliseen opastukseen. Esteettömän wc:n suurimmat puutteet olivat wc-oven sisäpuolisen vaakasuuntaisen vetimen puuttuminen. Käsisuihkun kaukainen sijain-

ti pöntöstä ja lavuaarin korkeus ei ollut säädettävissä. Monesti wc-tiloista puuttui myös hälytyspainike ja merkintä esteettömän wc:n ovesa vajavainen.

Kahdessa liikuntahallien suihkuutilassa ei ollut suihkupyörätuolia tai siihen verrattavissa olevaa suihkutuolia. Pukuhuoneen naulakoiden tai kaappien käyttö saattoi olla ongelmallista kun pyörätuolia varten ei ole jätetty riittävästi vapaata tilaa. Kuntosalille pääseminen saattoi edellyttää suuren kynnyksen ylittämistä tai raskaan oven avaamista.

8.3 Luotettavuus

Tutkimustulosten luotettavuuden arvioinnissa käytetään yleensä käsitteitä validi ja reliaabeli. Validi tarkoittaa tutkimuksen yleistä luotettavuutta ja pätevyyttä ja onko tulokset luotettavia. Reliaabeli tarkoittaa tutkimuksen mittaria tai mittaustoimitusta, että onko se luotettava tai tulokset pysyviä useammankin mittauksen jälkeen (Hiltunen 2009).

Tutkimuksen validiteettia pyrimme parantamaan aluksi opiskelemalla mahdollisimman paljon teoriaa esteettömyydestä ja varsinkin rakennetun ympäristön esteettömyydestä. Lisäksi meillä oli käytössä kartoituslomake ja sama lomake oli toiminut aikaisemmassa vastaavalisessa kartoituksessa moitteettomasti. Lomakkeen kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia informatiivisia. Näin pystyimme parhaalla mahdollisella tavalla havainnoimaan tarvittavat esteettömyyteen vaikuttavat asiat ja kirjaamaan oleellisen tiedon.

Reliabiliteettia paransi, että meitä oli aina kolme kartoittajaa kohteessa. Vaikka olimmekin samanaikaisesti paikanpäällä ja kirjasimme tulokset vain yhteen kartoituslomakkeeseen, niin pyrimme aina päätöksenteossa konsensukseen.

Yksittäisenä suurena luotettavuutta parantava tekijänä oli meidän opas, joka tunsu entuudestaan hyvin lähes kaikki kohteet. Tyypillisesti häneltä kuulumme valmiiksi jo pahimmat epäkohdat, mitä seuraavassa kohteessa odotti. Tämä pienensi riskiä, että olisimme epähuomiossa sivuuttaneet kohteen räikeimpiä epäkohtia. Luotettavuutta heikentävinä seikkoina voidaan mainita, että kahden kohteen kartoitus perustuu vain oppaan kertomaan. Emme käyttäneet kartoituksessa apuna liikkumissa tarkoitettuja apuvälineitä, esimerkiksi pyörätuolia. Kartoituksesta on myös puoli vuotta aikaa, joten asiat voivat olla muuttuneet tähän mennessä.

Lähteet

Ahlgren, A., Lassila, A. & Rautakoski M. 2012. Esteettömyyskartoitus Porvoossa - Lähes sata kartoitettua kohdetta. Opinnäytetyö. Porvoo: Laurea- ammattikorkeakoulu.

Hiltunen, L. 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.11.2014. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf

In validiliitto, 2009. Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus, Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Toim. Ruskovaara, A. Invalidiliitto ry / ESKEH-projekti. Invalidiliiton julkaisuja 0.38.,2009

Invalidiliitto ry, 2014. Esteettömyys. Viitattu 30.8.2014 ja 29.8.2014. <http://www.invalidiliitto.fi/portal/fi/esteettomyys/>

Kohijoki, A-M., 2010. Päivittäistavarakaupan palvelujen saavutettavuus liikuntavammaisten kuluttajien näkökulmasta. Turun kauppakorkeakoulu, Sarja KR-2:2010. Pdf-tiedosto. Viitattu 2.9.2014. http://info.tse.fi/julkaisut/kr/Kre2_2010.pdf

Kaukola, J. 2008. Esteettömyysverkoston seminaari Tampereella 14.2.2008. Seminaarimateriaali Jukka Kaukola vammais- ja esteettömyysasiamies. Tampereen kaupunki.

Liikuntalaki 18.12.1998/1054, 1§

Loviisan kaupunki. 2012. Talousarvio ja taloussuunnitelma 2013 - 2015. Viitattu 31.10.2014. <http://www.loviisa.fi/files/download/TA2013fin.pdf>

LVM Liikenne- ja viestintäministeriö, 2003. Kohti esteetöntä liikkumista. Liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyysstrategia, ohjelmia ja strategioita 2/2003. <http://www.transportal.fi/Hankkeet/elsa/strategia/pdf/esteettomyysstrategia.pdf>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132,1§ ja 117§

Maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895, 53§

MTV3, 2012. Kuntaministeri turvaisi myös pankki- ja kauppapalvelut. Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkusen haastattelu liittyen kuntauudistukseen. MTV3:n Kymmenen Uutiset, 21.2.2012. Viitattu 29.8.2014. www.katsomo.fi

Pihkala M. 2009. Erilaisuuden hyväksyminen luo esteettömyyttä. Kaupasta kaikille, kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 5. toim. Kostinen K., Lammi M. ja Raijas A.

Suomen rakentamismääräyskokoelma 2005, F1, Esteetön rakennus, määräys 3.2.3

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 6§

Tilastokeskus. 2014. Loviisa. Viitattu 31.10.2014. <http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/434.html>

Turvallinen kaupunki 2014. Kaikille avoin kaupunki: Esteettömyys. Viitattu 29.8.2014. <http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/sosiaalisesti-turvallinen-elinymparisto/suunnittelun-suuntaviivoja/kaikille-avoin-kaupunki/esteettomyys> Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21, 4§.

VM, 2001. Peruspalvelut 2000-työryhmämuistio. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita. Nro 25/2001.pdf-tiedosto. Viitattu 29.8.2014. www.vm.fi

LOVIISAN esteettömyyskartoitus keSÄ 2014

TAUSTATIEDOT

Kohde:

Osoite:

Kartoituspäivämäärä:

Kartoituksen tekijät:

Kartoituslomakkeen kaikkiin kysymyksiin tulee vastata joko K = kyllä, E = ei tai Ek = ei koske kohdetta. Kyllä-vastaus tarkoittaa aina ongelmatonta tilannetta ja ei-vastaus estettä tai puutetta. Ei koske kohdetta -vaihtoehto tarkoittaa, että kysyttävää asiaa ei ole tai kysymys ei sovellu kohteeseen. Yhden näistä vastausvaihtoehdoista tulee aina olla valittuna.

9 PIHAN JA SISÄÄNKÄYNNIN ESTEETTÖMYYS

9.1 Liikkumisesteinen

	K = kyl- lä	E = ei	Ek = ei kos- ke kohdetta
Ovatko kulkureitit pihalla tasaisia ja helppokulkuisia?	K	E	Ek
Onko pihalla istuimia/penkkejä levähtämiseen?	K	E	Ek
Onko ulko-oven avaamiseen riittävästi tilaa?	K	E	Ek
Onko ulko-oven edustalla riittävän suuri tasanne?	K	E	Ek
Onko ulko-ovi avattavissa yhdellä kädellä?	K	E	Ek
Aukeaako ulko-ovi automaattisesti?	K	E	Ek
Onko ovipuhelin, summerit ja avauspainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko summeri sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko avauspainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko tuulikaappia?	K	E	Ek
Jos on tuulikaappi, on se tarpeeksi tilava?	K	E	Ek
Onko avattavia ovia useita?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille portaita?	K	E	Ek
Jos on portaat, onko luiskaa?	K	E	Ek
- kiinteä?	K	E	Ek

- siirrettävä?	K	E	Ek
Onko luiskan kaltevuus oikea?	K	E	Ek
Onko luiska tarpeeksi leveä?	K	E	Ek

9.2 Näkövammainen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko pihan valaistus hyvä?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynti katettu?	K	E	Ek
Onko kynnyksen ylittäminen helppoa?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin valaistus riittävä?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille portaat?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille luiska?	K	E	Ek
Onko portaissa/luiskassa käsijohde/tukikaiteet?	K	E	Ek

9.3 Kuulovammainen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Löytyykö merkintää induktiosilmukasta?	K	E	Ek
Jos löytyy, onko merkintä helposti huomattavissa?	K	E	Ek
Onko ovisummerissa valomerkki?	K	E	Ek

9.4 Hengityssairas

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko sisäänkäynnin läheisyydessä tupakointipaikkaa?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin edessä tupakointikieltoa?	K	E	Ek

Muut kommentit pihasta ja sisäänkäynnistä:

10 KOHTEEN OPASTUS, AULA JA ASIAKASPALVELUPISTE**10.1 Liikkumisesteinen**

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Jos pääsisäänkäynti ei ole esteetön, onko opastus esteet- tömälle sisäänkäynnille?	K	E	Ek
Onko aulassa riittävästi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa?	K	E	Ek
Ovatko naulakot sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko asiointitiski sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko aulassa/odotustilassa erikorkuisia tuoleja?	K	E	Ek

10.2 Näkövammaisen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko opasteet helposti huomattavissa?	K	E	Ek
Onko opasteet oikealla korkeudella?	K	E	Ek
Onko opasteissa käytetty eri värejä?	K	E	Ek
Onko kalusteet sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta tör- mäysvaaraa?	K	E	Ek
Onko naulakot sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta tör- mäysvaaraa?	K	E	Ek
Onko valaistus tiskillä hyvä?	K	E	Ek

10.3 Kuulovammainen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko asiakaspalvelupiste varustettu induktiosilmukalla?	K	E	Ek
Onko tiskillä taustahälyä?	K	E	Ek

Muut kommentit opastuksesta, aulasta ja asiakaspalvelupisteestä:

11 ESTEETÖN WC**11.1 Liikkumisesteinen**

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Löytyykö esteetön wc helposti?	K	E	Ek
Onko kulkeminen wc-tilan ovesta helppoa?	K	E	Ek
Onko ovi mahdollista avata ja sulkea sekä sen lukkoa käyttää yhdellä kädellä?	K	E	Ek
Onko oven sisäpuolella vaakasuuntainen vedin?	K	E	Ek
Onko wc-tila tarpeeksi tilava?			
Onko wc-istuimen yhteydessä käsituet?	K	E	Ek
Onko käsituki wc-istuimen molemmilla puolilla?			
Onko käsitukien malli ylös-/alaspäin kääntyvä?	K	E	Ek
Onko pesuallas sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko pesualtaan korkeus säädettävissä?	K	E	Ek
Ovatko wc-tilan varusteet helposti ulottuvilla ja käytettävissä?	K	E	Ek
Onko wc-tilassa hälytyslaite, jolla voi hälyttää apua ongelmatilanteessa?	K	E	Ek

11.2 Näkövammaisen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko wc-tilan valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek

Muut kommentit wc-tiloista:

12 SISÄTILAT**12.1 Liikkumisesteinen**

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Ovatko käytävät tarpeeksi leveitä?	K	E	Ek
Ovatko ovet helppokulkuisia?	K	E	Ek
Ovatko ovet kevyitä avata?	K	E	Ek
Ovatko ovet tarpeeksi leveitä?	K	E	Ek
Onko kynnysten ylitys helppoa?	K	E	Ek
Onko istuimia levähtämiseen riittävästi?	K	E	Ek
Vaikeuttaako lattiamateriaali liikkumista?	K	E	Ek

12.2 Näkövammaisen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Ovatko käytävät helppokulkuisia?	K	E	Ek

Onko sisätilojen valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
---	---	---	----

12.3 Kuulovammainen

K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
----------------	--------	--------------------------------

Onko sisätiloissa taustahälyä?	K	E	Ek
--------------------------------	---	---	----

12.4 Hengityssairas

K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
----------------	--------	--------------------------------

Onko sisäilma aistinvaraisesti raikasta?	K	E	Ek
--	---	---	----

Muut kommentit sisätiloista:

13 HISSI JA PORTAAT

13.1 Liikkumisesteinen

K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
----------------	--------	--------------------------------

Ovatko portaat helppokulkuiset?	K	E	Ek
---------------------------------	---	---	----

Ovatko portaat tarpeeksi leveät (kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan)?	K	E	Ek
--	---	---	----

Ovatko käsijohteet sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
---	---	---	----

Tarvitseeko käsijohteesta irrottaa ote välillä?	K	E	Ek
---	---	---	----

Löytyykö hissi helposti?	K	E	Ek
--------------------------	---	---	----

Onko hissi tarpeeksi tilava?	K	E	Ek
------------------------------	---	---	----

Onko kutsupainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
--	---	---	----

Ovatko painikkeet hissien sisällä sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko kulkeminen hissien ovesta helppoa?	K	E	Ek

13.2 Näkövammaisen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko portaiden valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Ovatko portaat tarpeeksi leveät (kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan)?	K	E	Ek
Ovatko käsijohteet sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Tarvitseeko käsijohteesta irrottaa ote välillä?	K	E	Ek
Ulottuvatko käsijohteet tarpeeksi pitkälle portaiden alkamiskohdassa?	K	E	Ek
Ulottuvatko käsijohteet tarpeeksi pitkälle portaiden päätymiskohdassa?	K	E	Ek
Erottuuko käsijohte ympäristöstä tummuuskontrastin avulla?	K	E	Ek
Onko portaiden etureunassa kontrastiraita?	K	E	Ek
Onko hissien valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Erottuuko hissien ulkopuolella oleva kutsupainike hyvin?	K	E	Ek
Erottuvatko hissien sisällä olevat painikkeet hyvin?	K	E	Ek

13.3 Kuulovammaisen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Voiko hälytyksen tehdä myös tekstiviestillä?	K	E	Ek

Muut kommentit hisseistä ja portaista:

14 AUTOPAIKAT

14.1 Liikkumisesteinen

K = kyl- E = ei EK = ei kos-

	lä		ke kohdetta
Löytyykö liikkumisesteiselle autopaikkaa?	K	E	Ek
Onko liikkumisesteisten parkkipaikkoja riittävästi?	K	E	Ek
Onko autopaikka riittävän lähellä sisäänkäyntiä?	K	E	Ek
Onko saattoliikenteelle varattu tilaa sisäänkäynnin lähellä?	K	E	Ek
Esteettömän autopaikan etäisyys sisäänkäynnistä on noin _____ metriä			Ek

Muut kommentit autopaikoista:

15 OTTO-AUTOMAATTI

15.1 Liikkumisesteinen

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Pääseekö automaatille esteettömästi?	K	E	Ek
Onko automaatti sopivalla korkeudella pyörätuolin käyttäjälle?	K	E	Ek

Muut kommentit otto-automaatista:

16 LIIKUNTAPAIKAT (lisäkysymyksiä)**16.1 Liikkumisesteinen**

	K = kyl- lä	E = ei	EK = ei kos- ke kohdetta
Onko pukeutumistiloihin pääsy esteetön?	K	E	Ek
Ovatko pukeutumistilat tarpeeksi tilavat?	K	E	Ek
Pääseekö kaapeille pyörätuolia käyttäen?	K	E	Ek
Onko liikkumisesteiselle omia pukeutumistiloja, joihin avustaja (myös eri sukupuolta oleva) voi tulla?	K	E	Ek
Pääseekö suihkuun esteettömästi?	K	E	Ek
Löytyykö pesutiloista sekä käsisuihku että automaattisesti toimiva suihku?	K	E	Ek
Onko suihkupaikassa kiinteää käsituellista suihkuistuinta?	K	E	Ek
Onko pesutiloissa lainattavaa suihkupyörätuolia?	K	E	Ek
Onko peseytymistilan lattiamateriaali liukas märkänä?	K	E	Ek
Pääseekö saunaan esteettömästi?	K	E	Ek
Onko saunassa tilaa pyörätuolille?	K	E	Ek
Pääseekö pyörätuolista siirtymään lauteille?	K	E	Ek
Onko kiuas suojattu?	K	E	Ek
Onko uima-allastilatilalla lattia märkänäkin luistamaton?	K	E	Ek
Pääseekö kaikkiin altaisiin allashissillä?	K	E	Ek
Onko altaisiin loivat portaat?	K	E	Ek
Ovatko tilat ja kulkuväylät tarpeeksi väljiä?	K	E	Ek
Pääseekö kuntosaliin esteettömästi?	K	E	Ek
Pääseekö liikuntasaliin esteettömästi?	K	E	Ek

Muut kommentit liikuntapaikoista:

Lähde: Porvoon esteettömyyskartoitus 2011